

Budapestre vonatkozó újságcikkek

Szerző: Berisacqua Béla

Cím: A szemeteskoscsi alkonya

Forrás: Nemzeti Újság

3p

(Hely)

1926. 12. 18.

(Idő)

(Köt. v. füz.) (Oldal)

Osztályozás

Tárgy 308

Hely

Idő "1926"

Személy

Helyszám

HIREK

A szemeteskoscsi alkonya

A székesfőváros köztisztasági hivatala pályázatot hirdetvén a szemégyűjtés korszerű reformjára vonatkozólag, megreformálta, halálraítélte és mányára küldte a szemetesládát és a szemeteskoscsit. Szabványos, „fémanyagból készült, előirt tartalmu, légmentes, portalanított”, illatos etui, doboz, chatulle, iskátulya, tartály lesz a mistkastniból s a köztisztasági ügyosztály felügyelete alatt fog állani. Oh, szabvány, előirt ür és tartály, be kell ismerem, neked van igazad, mert te vagy a Hygiéné! Amde Romantika, engedjed meg, hogy nevedben megkondítsam a gyász bucsuztató harangját a Láda felett, melyet utolsó utjára fog vinni az első szemetes Automobil. E harang bújánatos kongása sirjába fogja kísélni a Rézsengőt is, melyet szurtos kis kölyök rázott, mint maszatos ujjú hirnöke a rózsáskörmű Hajnalnak s ama Kocsisnak, ki mogorván közeledett a sarkon, hogy döngő puffanás és porfelhő kíséretében borítsa ki a fürge vicinék és kis cselédek által neki a magasba felnyújtott ládát. Automobil, te tragikus talyiga (minőt a francia forradalom idejéből való metszeteken látni, „az Özveggy”-nek hívták ezen kétkerekű kordét, mely a Gréve-pacra vitte a vérpad völégényeit s menyasszonyait), vesztőhelyre viszed a szemeteskoscsist, a csendes fickót, a friss hajnali lármát s ezek siri koporsóját, a Ládát. S mindezzel letörölsz a Város képeről egy kis színt, mely ugyan igen

puszkos kis szín volt, de nozzatarozott a régi Pesthez s ezért kedves volt. Nagyanyáink naiv mókája volt a Budán divatos talalós kérdés, melyen kétségtelenül fel lehet ismerni a századeleji új klasszicizmus empre-jának rómaiás képeit, illetve Schiller és Goethe stílusát: „Glockengelaute verkündet seine Ankunft, Jungfrauen reichen Ihm ihre milden Gaben, Er nimmt sie in Empfang und stehend lenkt er sein Gafaeht weiter. Wer is Er?“ Magyarul: „Harangzugás hirdeti jöttét, szűzek nyujtják át Neki kegyes ajándokait, melyeket ő elfogad és fogatát állva hajtja tovább. Ki ő?” Nem Phöbus, Apolló hófehér ménjei által vont trigáján, hanem a szemeteskoscsis, ki kögösen trónolt a vidám terefero fölött, cselédek és vicinék hajnali jourján, szerelmi és naccságai ügyek első megbeszélésén. Ez is a régi pesti „schreiende Gewerbe”-hez tartozott, a reggeli kiabáló iparhoz, a régi Pest reggeli utca képehez. Mert hol van a régi pest-budai utca nyüzsgő, furesa képe! Nem zeng már a dal az esernyős ajkíról: „Regenschierm repariren”. Csak itt-ott csendül fel a „Reipszóm!”, ama kis ravasz bődönből mért köport, vagyis Reibsandot jelentvén. A felvidéki vándor-szlávot megölte Trianon s ajkára forrasztotta az éneket: „Áblákót csinányi, áblákóóó!”

Eltűnik a ponyvaregénnyel házaló könyvesvigéc bőrtáskája s nem repül űe a konyhaablakon az „Etelka, a grófnő, vagyis a pettyes-szalag titka” című csodás regény, melynek első füzete így fejeződött be: ... a várkapu hídja esikorogva ereszkedett le. Az agg pór ájtatosan vetett keresztet magára, mire az ifjú gróf ajkán guny kacaj fakadt: „Ezer menykő és pokol!” dörmögi szakállába a kulcsár. Vil-lám hasítottá szét az ég ölmos kárpitját, jobb-

ról ezeröles mélység, balról égnek nyuló szirt. Az agg gróf elhaló hangon rebegte: „A pettyes szalag. Erre... Itt, a legérdekesebb helyen vége szakadt az első füzetnek. Ez sinces már. A háztartási alkalmazott nem olvas ilyet s a bőrtáska eltűnt.

Ah, minden eltűnt s csak a motocykli maradt meg a pesti utcán. Modern kentaur, melyen bőrsüveges ifju rabolja el a varrónót. Elmúlt a kőporos sváb, a drótos, üveges, kosaras,

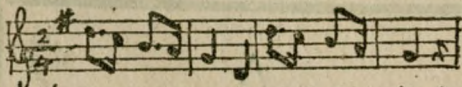
furulyás, fenyőmadaras tót, az esernyőjavító, a handlő s a vörös francia tábornoki uniformisba öltöztetett, fáradt majmot táncoltató talián, a törökmézes bosnyák, a seprős, kenyeres, kékitős, gevékényes budakeszi svábasszony. Eltűnnek lassan, mint ama hordós ember, a lajtos, ki a kutviznél jobb Dunavizet mérte, lévén ez mosásra alkalmasabb. Eltűnnek, mint a nyulbőrös, a hamuszírfőző, ki a finom házi fahamut vásárolta össze, főzvéen belőle lugkövet. Eltűnt a kutyaételárusító, a gyolcsos morva s a spódiumfőző, ki csak csontot vásárolt. Nincs olasz csimpolyás sem, kerek köpönyegével és hegyes abruzzói bandita-süvegével. Tűnőben a millimári is a kannával, a bosnyák a pipákkal, az almaképu ember a Masánszky-almákkal, a rác az aszalt körtével és szilvával. Alig kezdél már a vándorasztalos (a tislér), fogy a kéményseprő, nincs mókukereskedő sem, a csizzel, veresbeggel, tengeliccel és kanárral házaló tiroli madarász pedig bizonyosan meghalt. A párisi árticsókás, osztrigás, tengerirákos és karfiolos kofák még ma is ősi nótákat énekelve kínálják portékáikat.

Tudós francia akadémikusok irták össze ezen utcai árusok szövegeit s melódiáit, találván közöttük ősi provençal motívum s oly

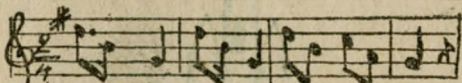
középkori francia nyelvet, melyet a kofa énekelte, de már nem értett. E sorok írójának még kijutott az a szerencse, hogy gyermekkorában hallván ily utcai énekes melódiát s azt ódon dolgok iránt érdeklődő ifjúsága idején lejegyzvéen, most (vénségére állván jelen s mult határán, ülvén még egykor a késmárk-lőcsei postakocsin, másrészt a repülés kezdetén 1912-ben az issy-le-moulineux-i repülőgépen) lát oly melódiát közölhet, mely egészen bizonyos, hogy XVII—XVIII. századi. E dal régen elhalt a pestmegyei falukat járó handlő ajkán, ki kurta fuvalóján (a falu népe fütyölőnek hívta a rövid fekete flaute piccolo-t) oly nótát fujt és hozzá énekelte, melyen minden muzsikális ember felismeri a XVIII. század elejéről való katonamarsot. Ilyet fujt ugyanis ezen időben a masirozó gyalogos század előtt egy sor fuvalás és verte hozzá az ütemet egy sor dobos: a porosz gárdát még így láthattuk 1918-ig naponta felvonulni az Unter den Lindenen a háboru előtt. A régi katonai Spieler-ek és Pfeiffer-ek melódiáját és hangszerét őrizte meg a fütyölős handlő, (kiről régi magyar nóta is szól) ilyen zenge-dezvéen:

Fütyölős nótá

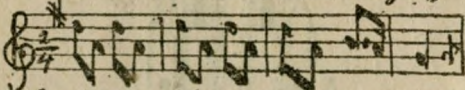
(XVII-XVIII. századi katonai marsszótételek.)

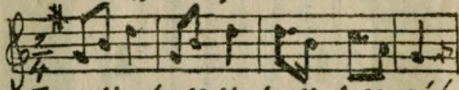
Ócska vasat ócsok, ócska kályhákát,

Ócska pléát, ócskapót, ócska kőveget,

Gránát, rongyot, ócska gombot, ócska mindemet.

Trollalá, trallalá, tralla, lalla, rá!

Nem lehetetlen, hogy a XVII–XVIII. századbeli magyar gránátosinduló ez. Mindegy: ez sincs már, aminthogy forradalmi álrokkant sem kiabálja a Rákóczi-ut és Körut sarkán a komisz kapadohányról: „Csak itt a gyenge albán!”, ami szintén forradalmi és utcai kép, kiabáló ipar, akárcsak a sansculotte a mürongyos nadrággal s a müborzas hajjal Danton idejéből, avagy a hamuárus anno 1851.

A szemetesgebék is lehajtott fejjel mennek a guillotin alá, hogy mint virslik lengjenek el az örök körforgásba. A modernitás máglyára visz mindent: kontyot, midert, lovat, omnibuszt, kucsébert, veteránt, huszárdolmányt, igricet, hegedőst, 1926 eltemeti a szemetes-kocsit, a csengős kölyköt éppen úgy, mint a tőzsdei konjunkturát és a tavalyi havat.

Bevitaqua Béla